

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vesr. 12.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

nitur *ἡ δὲ λαὸς*, cuius interpretationem latinus sermo non exprimit. Sed quoniam haec minutia & istius modi disputationis arcanum, propter barbariem linguae pariter ac literarum, legentis molestiam tribuunt; ad explanandi compendium venio; ut dicam de centesimo decimo septimo Psalmo, qui manifeste de Christo prophetat. & in Synagoga Iudeorum creberrime legebatur, unde & populus notior erat, hos versus esse assumptos; quod ille, qui re promittitur de genere David, venerit saluaturus Israel, dicens David: Lapidem quem reprobaucrunt aedificantes, hic factus est in caput anguli, a Domino factus est hic, & est mirabilis in oculis nostris. Hæc est dies quam fecit Dominus: exultemus & lætemur in ea. O Domine Saluum me fac: O Domine bene prosperare: benedictus qui venit in nomine Domini. Benediximus vobis de domo Domini: Deus Dominus & illuxit nobis. Unde & Euangelistarum Scriptura commemorat, Phariseos & scribas super hoc indignatione commotos, quod viderent populum, Psalmi Prophetiam super Christo intelligere completam, & clamantes pueros. Osanna filio David, dixisse ei: audis quid isti loquuntur? Et Iesum respondisse: Nunquid legistis quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem: centesimum decimum septimum Psalmum, octauum Psalmi assertionem firman-tem. Et de eo quidem quod facile exprimi poterat; benedictus qui venit in nomine Domine, omnium Euangelistarum Scriptura consentit. De verbo autem Osanna, quia in Grecum non poterant transferre sermonem sicut in Alleluia, & in Amen, & in plerisque factum videmus, ipsum Hebraum posuerunt dicentes Osanna; Lucas igitur qui inter omnes Euangelistas Græci sermonis eruditissimus fuit, quippe ut medicus, & qui Euangelium Græci scripserit, quia se vidit proprietatem sermonis transferre non posse, melius arbitratus est tacere, quam id ponere, quod legenti faceret questionem. Ad summam sicuti nos in lingua Latina habemus interiectiones quasdam, ut insultando dicamus, vab, & in admirando, Pape, & in dolendo, heu, & quando silentium volumus imperare, strictis dentibus spiritum coarctamus, & cogitamus in sonando scilicet sibilum. Itaque & Hebraei inter reliquas proprietates linguae suae habent interiectionem, ut quando volunt Dominum deprecari, ponant verbum petentis affectu, & dicant: Anna Domine, quod septuaginta dixerunt: O Domine *יְיָ הוֹשִׁיעָה* Hosiach, ergo saluifica interpretatur. anna interiectionis deprecantis est. Si ex duobus his velis compositum verbum facere, dices *אֲנָהּ הוֹשִׁיעָה* Hosianna, siue ut nos loquimur, Osanna *אֲנָהּ הוֹשִׁיעָה* media vocali littera elisa, sicuti facere soleamus in versibus Virgilij, quando pro Menin incepto desistere vitam scandimus, Menin incepto. Aleph namque littera prima verbi sequentis, extremam verbi prioris Iod inueniens, excludit. Quapropter ut ad questionis originem reuertamur: Vbi nos legimus in Latino: O Domine saluum me fac, o Domine bene complacere: benedictus qui venit in nomine Domini: iuxta Hebraicum sensum legere possumus, obsecro Domine Saluum fac, obsecro Domine prosperare: Benedictus qui venit in nomine Domini. Saluum autem fac dicitur, ut subaudiamus populum tuum Israel, siue generaliter mundum. Denique Mattheus, qui Euangelium Hebraeo sermone conscripsit ita posuit, *אֲנָהּ הוֹשִׁיעָה* Osanna berama, id est, Osanna in excelsis: quod Salvatore nascente, salus in cælum usque, id est, etiam ad excelsa peruenerit, pax facta non solum in terra, sed & in cælo: ut iam dici aliquando cessaret, inebriatus est gladius meus in cælo: Hac interim iuxta mediocritatem sensus mei, breuiter, strictimque dictaui: ceterum sciat beatitudo tua, in istius modi disputationibus molestiam in legendo non debere subrepere: quia facile & nos potuimus aliquid ementiri, quod ex vna voce soluere questionem, sicut & ceteros fecisse monstrauimus: Sed magis condecet, ob veritatem laborare paulisper, & peregrino aures accommodare sermoni, quam de aliena lingua fictam falsamue referre sententiam.

In Hieronymo hic magnopere notanda diuersa lectio in Hebraeis; nam ita ut ille legit, & literas e-

numerat, non leguntur. ut ne putemus Hebraicum textum inuariatum permanisse, ut etiam notauit Victorinus in Hieronymum.

Deinde, in 70. nunc eam esse lectionem, quam ille tribuit Aquila, Symmacho, Theodotioni, & Quince editioni.

Tertio, *Saluum*, subaudit, populum Israel, se generaliter mundum.

VERSVS 10.

Et cum intrasset Ierosolymam commota est vniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic?

QUESTIO I.

Quomodo testimonium Domino datum à turba?

§. 1. **A** monte Oliueti insigni pompa progressus Dominus est, iam pluribus concurrentibus, vestes frondeque spargentibus, & voce personantibus, *ἡ δὲ λαὸς*, commota est tota ciuitas, quasi magno concita tumultu, odio & inuidia principum accensa: Querunt itaque impii, & principum suorum adulatorum: Quis est hic? Respondet turba Ioan. 12. Hic est Iesus Propheta à Nazareth. Magni autem causis se honorem illi habere protestatur. Deinde ad Prophetias inquirendas excitat, dum prophetas illius prædicat. Hic querere solent, cur ad tantum tumultum præsidium militare se non commouent? Quomodo cum regem Israel, & filium David vocari audirent: non quasi in reum Maiestatis insurrexerint?

Respondeo, Dei præsentis numine cohibitam esse, & principum, & sacerdotum potentiam, ne immenso exercitu quicquam turbarent. Quemadmodum videmus, nec contra Ioannem quicquam eos mouisse, quamuis tota Ierosolyma, & Iudea ad eum egrederetur. Deinde compositum videbant, & ineme pietatis agmen. Nouerat etiam Pilatus Christum nihil contra pietatem molitum vnquam, sed principum odio premi. Quod vero Rex Israel dicebat, id inde moribus, Philosophia quadam, & religionis interpretabantur. Nihil occultæ coitionis, nihil armorum, aut vitium apparebat. Omnem Christi doctrinam tantum pacis, & pietatis esse iam certo audierant, principes gentis, & potentes, à quibus omni motus aliquis possit, infestus illi esse sciebant. Assueti autem erant Iudeorum festis, concursibus, tabernaculis, tubis, ut nihil illis moderetur, cum omnes inermes essent. Addo in Ægypto multo plura eiusmodi agitata solita, ex quibus tamen seditionem non timerent. Voces autem illas Osanna, benedictus, qui venit in nomine Domini, regnum David, & similia, non intelligebant, si qui adessent Romani, aut tanquam superciliosas irridebant.

VERSVS 12.

Et cum intrauit Iesus in templum Dei, & eiciebat vendentes, & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas euerit.

Quomodo eiecit vendentes & ementes è templo?

Ino iudicio vocat speluncam latronum, quia enim omnes facinora commisissent, templo se tutos fore credabant. Eadem propterea ratione nunc quoque omnibus sceleribus obruti, templi prætexit parentes, viduas, alioque prædabantur. Ante omnia in templo cum filio Dei machinabantur, pleni malitia & rapinis. Sed tamen postea & in templo ho iudicia parata

Adami Conzen in Euang. Tom. I.

Nec vendentes tantummodo & ementes Sacra,
gratæ admittere scelus dicimus, verum etiam in tem-
plo, ambulantes, fabulantes, profana tractantes, quæ
cum hæcenus non modo multis locis populus, sed
clerus etiam fecerit, bellis, exiliis, vastatione contu-
mellam Deus vicifcitur, & quia manus eius adhuc ex-
tensa, non est, quod contemptu Numinis impunita-
tem sibi quisquam polliceatur.

Audis quid isti dicunt? Iesus autem dixit eis: Vtique, nunquam legistis: Quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem?

Quid indignantibus respondet?

§. II. **A** Lienā laude vritur inuidia, & odium summa
 Arabie accenditur, quod sibi perire videretur,
 quicquid Christo acquiritur. At Christus à Deo cōstitu-
 tum